

GLASNIK

Broj 1. 2021.

reformacije

PROPOVIJED

Svjetski moralni
kompas (II)

TEOLOŠKA TEMA

Strah od pakla

POVIJEST

1700 godina
edikta o nedjelji

Naša
dužnost
prema vlastima

GLASNIK *reformacije*

Glasilo Reformnog pokreta
adventista sedmog dana

God. LXVII
Broj 1

Izlazi tri puta godišnje

ISSN 1333-1655

Odgovorni urednik:
Boris Bosanac

Grafička priprema i dizajn:
Goran Anđelić

U GLASNIKU REFORMACIJE
izlaze članci biblijsko-religioznog,
moralno-poučnog i zdravstvenog
sadržaja te izvještaji o misionarskoj
djelatnosti naše crkve širom svijeta.

Rukopise, prijedloge, priloge
i eventualne promjene adresa
šaljite na adresu:

GLASNIK REFORMACIJE
Ribnička 12, 10110 Zagreb
Tel/faks: (01) 36 34 067
e-mail: info@rpsad.hr

Prema mišljenju Ministarstva kulture
i prosvjete Republike Hrvatske,
Kl. ozn. 612-10/93-01-161,
Ur. broj: 532-03-1/7-93-01,
od 23. veljače 1993.,
Glasnik Reformacije
ne podliježe plaćanju osnovnog
poreza na promet.

Naša dužnost prema vlastima	4
Svjetski moralni kompas (II)	8
Suživot ili suparništvo svekrve i snahe (II)	12
Chia sjemenke	17
Strah od pakla	18
1700 godina edikta o nedjelji	22

VELIKA BORBA

cijena: 15kn

kontakt za narudžbu:
info@rpsad.hr
+385995115225

8

12

18

Boris Bosanac

Urednik

Kad se suočimo s činjenicom da su uzdrmani temelji normalnog života kakvog smo poznavali, kad sagledamo sve moguće pravce u kojima bi se mogla razvijati budućnost čovječanstva, dolazimo do zaključka da je naš život bez Božje zaštite veoma nesiguran. Svijest o urušavanju sigurnosti s jedne strane i našoj neodlučnosti i nevjerstvu s druge strane, dovodi nas do ozbiljnih pitanja: jesmo li se zaista opredijelili za Boga kao upravitelja našeg života i koliko ćemo još biti u mogućnosti voditi dvostruki život – “kršćanski” život pun omiljenih grijeha. To su neugodna pitanja, ali ako u želji da izbjegnemo neugodne osjećaje ignoriramo realnost ili pronalazimo krivce u drugima, izgubit ćemo jedinstvenu priliku da se suočimo sa samim sobom i donesemo odluke ključne za duhovni preokret u životu.

Tekst brata Eli Tenoria može nam pomoći da razumijemo što Bog očekuje od nas u pogledu našeg odnosa prema vlastima. U ovom broju također nastavljamo analizirati obiteljske odnose, posebno odnos između snahe i sverve. U tekstu Moralni kompas nastavlja se analiza društvenih promjena u odnosu prema Bogu, Njegovom zakonu i instituciji braka.

Posebno, u vremenu kad svakodnevno slušamo o statistikama i broju umrlih, mnoge kršćane dodatno muče zastrašujuće ideje o vječnim mukama. Tekst o paklu zato ima za cilj rasvijetliti ovo pitanje i utvrditi naše povjerenje u Božju ljubav i pravednost.

Povodom obljetnice uspostavljanja nedjelje kao tjednog praznika, objavljujemo i tekst u kojem se podsjećamo povijesnih činjenica o promjeni prvobitnog, Bogom određenog tjednog dana odmora i posljedica koje proizlaze iz odbacivanja izričite Božje volje.

Moja je želja da se čitajući ove tekstove utvrdimo u Biblijskim istinama te da svoja duhovna iskustva i znanja podijelimo s drugima. Pravilno razumijevanje ovih istina može nam pomoći u još boljem upoznavanju našeg Stvoritelja i donošenju odluke da od sada samo On živi i djeluje u nama. Jedino tako možemo iskusiti Kristov mir i blagoslov.

Naša dužnost prema vlastima

Eli Tenorio

„Podajte dakle caru carevo, a Bogu Božje.” - Matej 22:17-21.

Živimo u svijetu koji je uznemiren i pun problema. Mnogi ljudi u različitim dijelovima svijeta protestiraju i bore se za svoja prava, bore se za prava žena, za pravo na slobodu. Za nas kršćane postavlja se pitanje: Do koje mjere se trebamo pokoravati građanskim vlastima?

Prvo da se zapitamo: Trebamo li se pokoravati građanskim vlastima? Božja riječ je vrlo jasna po ovom pitanju: „Svaka duša neka se podlaže višim vlastima. Jer nema vlasti osim od Boga, a vlasti koje postoje, od Boga su postavljene. Zato, tko se suprotstavlja vlasti, Božjoj se odredbi protivi; a oni koji se

protive, sami će na sebe navući osudu. Jer vladari nisu strah i trepet dobrim djelima nego zlima. Hoćeš li ne bojati se vlasti? Čini ono što je dobro i imat ćeš pohvalu od nje. Jer ona je poslužitelj Božji - tebi na dobro. Ako li zlo činiš, strahuj! Ta ne nosi uzalud mača! Jer ona je poslužitelj Božji, osvetnik koji iskaljuje Božji gnjev na onomu koji zlo čini.” - *Rimljanima 13:1-4.*

Božja riječ nam govori kako su vlasti koje postoje od Boga postavljene. One su u Božjoj službi kako bi se brinule o društvu - o tebi i meni. Stoga se mi kao kršćani trebamo pokoravati vlastima. Trebamo biti poslušni višim vlastima kako bi razumjeli da Bog ima vlast u svojoj ruci. Mnogi ljudi

misle kako su se predsjednici, kraljevi i vođe ovoga svijeta, na tom položaju našli slučajno. No, trebamo se sjetiti kako je sve na ovom svijetu u ruci Božjoj. I Biblija nam jasno govori da su svjetovne vlasti od Boga uspostavljene.

Biblija je tu vrlo jasna, kralj je na vlasti dok mu to Bog dopušta. Kad ga Bog želi ukloniti On će ga i ukloniti. No, djelo crkve nije da staje na stranu političara, da se upliće u politiku. To djelo je u Božjim rukama. Bog upravlja narodima i mi ne znamo kojeg kralja ili predsjednika će On postaviti, ali trebamo biti poslušni onome koga Bog postavi za vladara. Dakle, Biblija nam poručuje - poštuju te višu vlast.

„Deset Božjih propisa temelj su sve pravednosti i dobrih zakona. Oni koji ljube Božje zapovijedi pokoravat će se svakom dobrom zakonu zemlje.“
- 1. Svjedočanstvo 361.2

Mi bismo trebali biti uzorni građani koji će proslaviti Boga i Njegovo ime kako bi ljudi vidjeli da naša dobra djela služe građanskim vlastima i svojoj zemlji. Mi bismo kao reformatori trebali biti najbolji građani ovog svijeta! Kršćani će uvijek poštivati građanske vlasti dokle god donose dobre zakone koji su utemeljeni na Božjem zakonu.

„Podsjećaj ih neka se pokoravaju vladarima i vlastima, da budu poslušni poglavarima, spremni na svako dobro djelo; neka ne govore zlo ni o kome, neka ne budu svadljivci, nego obazrivi; neka iskazuju svu krotkost prema svim ljudima.“ - *Titu 3:1-2*.

Razumijete li što Biblija ovdje govori meni i tebi?

Božja riječ nam govori da „ne govorimo zlo ni o kome“. Mnogi ljudi, koji tvrde da su kršćani, bit će kušani da govore protiv vlasti, da govore protiv predsjednika svoje zemlje, da govore protiv nekog vladara, ali Božja riječ kaže: „Ne govori zlo ni o kome“. Nasuprot tome, budi krotak i blag prema svim ljudima. Govori dobro o svima. To je naša dužnost kao reformatora. Molimo se za vlasti naše zemlje, govorimo dobro o njima, ne miješajmo se u politiku. Nemojmo kritizirati vlasti naše zemlje.

„Podložite se dakle svakoj ljudskoj ustanovi radi Gospodina: bilo kralju, kao vrhovniku, bilo upraviteljima, kao onima koje On šalje da kazne zločince, a pohvale one koji dobro čine.“ - 1. Petrova 2:13-14.

Kao kršćani trebamo iskazati čast kralju, čast vladaru koji

upravlja zemljom u kojoj živimo. Budimo najbolji mogući građani na ovom svijetu.

Hoćemo li plaćati porez? Hoćemo li platiti porez državnoj upravi zemlje u kojoj živimo? Takvo su pitanje jednom postavili Isusu: „Reci nam, stoga, što misliš ti: Je li dopušteno dati porez caru ili nije?“ A Isus im, znajući njihovu opakost, reče: „Zašto me iskušavate, licemjeri?“ „Pokažite mi porezni novac.“ I dade mu denar. I reče im On: „Čija je ovo slika i natpis?“ Rekoše mu: „Carev.“ Tada im reče: „Podajte dakle caru carevo, a Bogu Božje.“ - *Matej 22:17-21*. Izvucimo pouku koju nam je Bog ovdje pružio. Ovaj slučaj nam govori više od kratke tvrdnje: „Trebate platiti porez vlastima zemlje u kojoj živite“.

Ovdje dolazimo do pitanja koje možda i sami ponekad postavljamo: Što je Isus mislio kad je rekao „dajte Bogu Božje“? Zašto je to uopće spominjao kad to nije bilo pitanje?

Možeš li zamisliti da pitaš Krista: Što je to što pripada Bogu? On bi se okrenu prema tebi i pitao „čiju sliku vidiš u sebi“? Stvoreni smo prema liku Božjem i stoga pripadamo Bogu. Mi u cijelosti pripadamo Bogu, Stvoritelju svemira, a Njegov lik je otisnut na tebi i stoga Mu ti pripadaš.

„Molim dakle prije svega da se obavljaju prošnje, molitve, zastupanja, zahvalnice za sve ljude, za kraljeve i za sve koji su na vlasti, da provodimo miran i spokojan život u svoj pobožnosti i čestitosti. Jer to je dobro i ugodno pred Spasiteljem našim, Bogom.“ - 1. Timoteju 2:1-3.

Nadahnuti riječ nam ovdje govori što je dobro i ugodno pred Bogom i što je naša dužnost i

obaveza. Kao kršćani trebamo se moliti za vlasti u našim zemljama, za predsjednike, premijere i vladare u svojoj zemlji kako bismo proživjeli miran život u slobodi, posebno u vjerskoj slobodi. Stoga je naša dužnost da se zauzmemo za ove ljude pred Bogom.

Posao kršćana u ovom svijetu, posao reformatora nije da se uključuje u politiku, nije da staje na stranu jednog ili drugog političara. Naša je dužnost da se molimo za one koje je Bog postavio na vlast. Ako je Bog postavio nekog čovjeka, tko smo mi da ga uklanjamo. Mi ne znamo kojeg čovjeka će izabrati, ali On, Kralj kraljeva, u svom sveznanju upravlja događajima u ovom svijetu. On kaže: „Ostavite ovo meni, Ja imam za vas, kao moju djecu na ovome svijetu, drugi posao“. Bog ima osobito djelo za svoju crkvu, i djelatnost crkve nije da se upliće u politiku ovog svijeta.

„Mi trebamo priznati ljudsku vlast kao božanski određeno uređenje i poslušnost njoj držati kao svetu dužnost, unutar njezina zakonita djelokruga. Ali kad se njezini zahtjevi sukobe s Božjim zahtjevima, Boga moramo slušati više nego ljude. Božju riječ treba smatrati višom od ljudskog zakonodavstva. A „tako kaže Gospodin“ ne može se zamijeniti riječima „tako kaže Crkva“ ili „tako kaže država“. Kristovu krunu treba uzdići iznad kruna zemaljskih vladara.“
- *Djela Apostola 68.2*

Koju nam uputu Bog ovdje daje?

Mi slušamo i priznajemo vlasti ovoga svijeta, ali Biblija kaže da je iznad svih vlasti, Božji zakon, Božja riječ. Kristova kruna je moćnija, ima više autoriteta od bilo koje krune vladara u ovom svijetu.

S druge strane Nadahnuti riječ nam govori da ne trebamo izazivati vlasti, ne trebamo tražiti razlog kako bi im bili neposlušni.

„Od nas se ne traži da prkosimo vlastima. Svoje riječi, bilo izgovorene, bilo napisane, trebamo pažljivo razmotriti kako se o nama ne bi moglo reći da smo izgovorili nešto što se protivi zakonu i redu. Ne smijemo izgovoriti ni učiniti ništa što bi nam nepotrebno zatvorilo put. Trebamo ići naprijed u Božje ime zastupajući povjerene nam istine.“ - *Djela Apostola 69.1*

Braniti istine koje su nam povjerene, koje nam je Bog dao i dijeliti ih u ovom svijetu, to je naša dužnost. Ne trebamo sudjelovati u prosvjedima. Ne trebamo prouzrokovati bespotrebno progonstvo crkve svojim riječima zbog kojih možemo biti smatrani buntovnicima protiv vlasti i državnih zakona. Nasuprot tome, trebamo slijediti biblijske upute, trebamo se moliti za vlasti, trebamo biti blagi i dobronamjerni prema njima, poštovati ih i služiti im koliko god možemo kao dobri građani koji poštuju Božji zakon i zakone zemlje u kojoj žive.

„Vidjela sam da je naša dužnost da u svakom slučaju poslušamo zakone naše zemlje dok ne dođu u sukob s višim Zakonom koji je Bog izgovorio jasnim glasom sa Sinaja, a nakon toga ga upisao u kamen vlastitim prstom... Onaj koji ima Božji zakon upisan u srcu poslušat će Boga a ne ljude, i prije će biti neposlušan svim ljudima nego i najmanje odstupiti od Božje zapovijedi... Mudrost i autoritet božanskog Zakona na prvome su mjestu.“ - *1. Svjedočanstvo 361.1*

Bog ima vrhovnu vlast koju trebamo staviti ispred svake druge vlasti. Naša je dužnost

uzdići i proslaviti Božji zakon, uzdići Božji karakter.

„Naš je posao uzveličati i uzvisiti Božji zakon. Trebamo objaviti istine Božje svete riječi. Sveto pismo trebamo držati kao pravilo života. Skromno, u duhu milosti i u Božjoj ljubavi, trebamo ukazati ljudima na to da je Gospodin Bog Stvoritelj neba i Zemlje i da je sedmi dan Gospodnja subota.“ - *6. Svjedočanstvo 352. 2*

U Djelima 4. i 5. poglavlju govori se o slučaju kad su vlasti pokušale Isusovim učenicima zabraniti propovijedanje evanđelja. „Trebamo ići naprijed u Gospodnje ime, razviti Njegovu zastavu, zastupati Njegovu Riječ. Kad vlasti budu tražile da to ne radimo, kad nam zabrane objavljivati Božje zapovijedi i vjeru u Isusa, tada će biti potrebno reći kao što su govorili apostoli: „Sudite je li pred Bogom pravo slušati radije vas nego Boga. Mi doista ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo.“ (*Djela 4:19.20.*) „Tada im Petar i ostali apostoli odgovoriše i rekoše: „Trebamo se više pokoravati Bogu nego li ljudima.“ (*Djela 5:29.*) - *6. Svjedočanstvo 395. 3*

To je naše stajalište kao kršćana, kao crkve, kao reformatora - slušamo vlasti, ali Bog dolazi na prvo mjesto.

Želim s vama podijeliti jedno iskustvo. Hermelin, poznat i kao Velika lasica, je mala životinja koju obično pronalazimo u sjevernim predjelima Europe, Azije i Sjeverne Amerike. Ova životinja jako brine o tome da joj krzno bude veoma čisto. Krzno ove životinje je vrlo skupo. Kad ju lovci žele uloviti, prvo traže njenu jazbinu i kod nje stoje čekajući da životinja izađe. Nakon što izađe, na nju nahuškaju svoje pse. Dok ona bježi kako bi spasila život, lovci stavljaju prljavštinu na ulaz njene

nastambe. Bježeći od pasa životinja se obično vraća u svoju jazbinu gdje nailazi na prljavštinu na ulazu i zastaje kako se ne bi uprljala. To kratko zaustavljanje koriste psi te tako ova životinja gubi život. Ona će umrijeti, ali se sama neće zaprljati.

Primjer ove male životinje je dragocjen primjer za nas kršćane reformatore. Dolazi vrijeme, kad ćemo imati dva izbora - poslušnost Bogu ili poslušnost čovjeku. Kad to vrijeme dođe, trebamo raditi kao i apostoli, slijediti njihov primjer i iznad svega služiti Bogu, čak i ako moramo žrtvovati svoj život.

Ali do tada, ne trebamo se uplitati u poslove i stvari ovog svijeta. Biblija govori „pusti neka mrtvi sahranjuju mrtve“. Što to znači? Da u prosvjedima i sličnim zbivanjima koja se odvijaju, a za koje se ljudi ovog svijeta bore, mi ne trebamo sudjelovati. Neki prosvjedi čak izgledaju kao da imaju dobar cilj. Može izgledati kako oni brane nešto dobro, ali Krist jasno kaže: „Pusti neka mrtvi sahranjuju mrtve“. Postoje drugi ljudi koji se brinu o pitanjima ovog svijeta, a mi se ne trebamo miješati u politiku.

Osvrnut ću se sad na jedno sve aktualnije pitanje: Koji je naš stav prema cijepljenju? Naši vjernici se pitaju hoćemo li se cijepiti ili ne? Imamo od ranije odluku (rezoluciju) po ovom pitanju. Zaključak Generalne konferencije je da mi naše članove „odvraćamo od korištenja bilo kojeg lijeka, posebno cijepljenja djece, i da podržavamo jednostavne i prirodne lijekove u našim sanatorijima, klinikama i domovima“.

Duh proroštva vrlo jasno savjetuje da treba, što je više

moguće, izbjegavati lijekove. Druga odluka (rezolucija) kaže da s obzirom na različita mišljenja medicinskih stručnjaka po pitanju cijepljenja, mi po tom pitanju ne možemo vršiti pritisak na savjest nijednog našeg člana. Naše članstvo treba educirati o ovome prema navodu iz knjige Odabrane poruke 2. str. 280. 281. koji potvrđuje da su lijekovi u rijetkim slučajevima zaista potrebni.

Izbjegavamo lijekove koliko je god moguće. To je uputa koju nam je Bog dao. Postoje neke situacije kada korištenje nekog lijeka može biti korisno za naše zdravlje. U nekim okolnostima ako ne koristimo lijekove možemo čak i umrijeti. Stoga nam Božja riječ kaže da po ovome pitanju trebamo biti mudri.

Kao reformatori, prema svjetlosti koju nam je Bog dao o zdravstvenoj reformi, vjerujem da će većina nas učiniti sve sa svoje strane da izbjegava lijekove. Međutim, cjepivo ne bi trebalo biti naša najveća briga. Želim pozvati sve članove naše crkve širom svijeta da se međusobno ne prepiru po ovom pitanju. Ne optužujemo jedni druge zbog toga što imamo različite stavove, bez obzira je li netko za ili protiv cijepljenja. Dok nam stvari ne postanu jasnije ne bismo trebali javno iznositi svoje mišljenje. Svatko ima pravo na

svoje mišljenje, ali nije na nama da vodimo kampanju protiv cijepljena. Mi nismo eksperti po tom pitanju.

Ono što trebamo učiti je potreba provođenja zdravstvene reforme. Moramo se pravilno hraniti i tako možemo izbjeći mnoge bolesti u ovom svijetu. Trebamo savjetovati ljude da slijede ono što Božja riječ govori o zdravstvenoj reformi.

Svatko bi se trebao usavršavati u zdravstvenoj reformi. Molite jedan za drugoga, kako bi, kad dođu vremena kušnje na ovaj svijet, mogli opstati pred Bogom. Cjepivo nije naša poruka za danas. Naša vijest za danas je trostruka anđeoska poruka. Trebamo propovijedati svijetu da na nebu zasjeda sud i da Krist dolazi uskoro. Trebamo propovijedati svijetu da Božji zakon mora biti sačuvan i da Bog ima jedan dan koji treba praznovati, a to je subota. To je naša poruka!

Božja riječ kaže kako dolazi vrijeme kad će nam biti zabranjeno propovijedati ovu poruku i u to vrijeme trebamo ustati i slušati Boga više nego ljude.

Ako smo primorani uzimati neke medikamente za koje mislimo da će biti štetni za naše tijelo, trebamo se sjetiti riječi koje je Krist rekao: "I nemojte se bojati onih koji ubijaju tijelo,

ali ne mogu ubiti dušu: bojte se radije onoga koji može i dušu i tijelo uništiti u paklu." - *Matej 10:28*. Budimo poslušni Bogu, vjerujmo kako će se Bog pobrinuti za nas. To treba ostati u našoj svijesti.

Braćo i sestre, apeliram da se ne borimo za stvari ovog svijeta i tako stvaramo razdor među nama, već se radije zajedno molimo da nam Bog daruje mudrost i snagu kako bi donijeli ispravnu odluku i stali na Njegovu stranu kada dođe vrijeme nevolje.

"Što ćemo, dakle, reći na to? Ako je Bog za nas, tko može protiv nas? On koji ni vlastitog Sina nije poštedio, nego Ga predao za sve nas, kako nam onda neće s Njime sve darovati?" - *Rimljanima 8:31-32*. Želim vas podsjetiti - stvoreni ste prema liku Božjem! Imate taj lik u sebi i pripadate Njemu. Golgota je tvoja i moja sigurnost. Pogledajmo svi na Golgotu i zapazimo veliku ljubav koju Bog ima prema nama. U vrijeme nevolje stajat ćemo na strani Isusa Krista koji je umro za nas kako bi nas spasio od patnji ovog svijeta i odveo u svijet bolji od ovog.

Stoga, neka nam Bog pomogne kako bi poštovali kralja, poštovali predsjednike i vladare naših zemalja, a iznad svega poštovali našeg Gospoda Boga. Amen.

Svjetski moralni kompas (II)

Vojo Lukić

U prvom dijelu ovog članka smo detaljnije promotrili povijest ideja i teorija koje su oblikovale suvremeni pogled na ljudsku seksualnost, rod i obiteljske odnose. Vidjeli smo da su vladajuće teorije našeg vremena ukorijenjene u humanističkom svjetonazoru koji odbija nadmoć božanskog otkrića i oslanja se na ljudski um kao jedini izvor moralnih istina i vrhovni prosuditelj za moralno ponašanje. Naučili smo da su ovaj svjetonazor zastupali određeni antički Grci, a utvrdili su ga racionalistički mislioci prosvjetiteljstva. Humanistički svjetonazor je razvio skupinu povezanih filozofija koje su postale misao vodilja našeg vremena. Sve se one slažu u jednom:

vjeruju da ne postoji apsolutna istina, već da je svaka istina relativna. Njihovo vjerovanje je da moralne vrijednosti nisu trajno uspostavljene od nekog višeg autoriteta već se otkrivaju razmišljanjem ljudi. Njihovo je geslo: „Čovjek je mjera svih stvari“. Također smo zaključili da ovaj svjetonazor nije ništa novo. On potiče od oca svih laži koji je prišao ljupkoj ženi u prekrasnom vrtu i ponudio joj navodno superiornije znanje i iskustvo ako ospori Božji autoritet i uspostavi vlastitu moralnu samostalnost. I muškarac i žena su posumnjali u Božje riječi i uzeli isključivo božansko pravo definiranja krajnje stvarnosti – dobra i zla. Oni su prekršili Božju izričitu zapovijed, izgubili izvornu nedužnost i svetost

te bacili čovječanstvo u ponor grijeha – duhovno, mentalno i fizičko degradiranje koje vodi u smrt. Ono čemu svjedočimo u suvremenom društvu i kulturi je samo plod te iskonske pobune čovječanstva protiv njihovog Tvorca. U naše vrijeme je ova pobuna gotovo dosegla krajnju točku božanskog strpljenja. Živimo u vremenu kad su se muškarci i žene drznuli redefinirati koncepte spola i roda – osnovnih identifikacijskih obilježja ljudskih bića – kao i naravi braka, osnovne društvene institucije koju je Bog uspostavio. U ovom članku ćemo se fokusirati na neke vidljive manifestacije ovih dramatičnih promjena koje unose zbunjenost u umove naše mladeži i predstavljaju dosad neviđenu

prijetnju za cijelo društvo, a posebno za kršćane koji se savjesno pokoravaju Božjoj riječi.

Obećanje slobode

Prilično je zanimljivo primijetiti da prva laž kojom je Sotona prevario Evu u Edenskom vrtu nikad nije izgubila svoju privlačnost njezinim sinovima i kćerima. Srž te laži je obećanje nečeg boljeg, posebice slobode od ograničenja, koje je po Sotoninoj tvrdnji, Tvorac navodno samovoljno nametnuo Svojim stvorenjima. Možemo se začuditi kad otkrijemo da su mnoge „slobode“ koje su nam danas poznate tek nedavna tvorevina modernih medija, akademske zajednice, sudova i zakonodavstva. Iako su nove u svom pojavnom obliku, one su zasnovane na istoj ideji koju je Sotona iznio Evi. Neke od ovih „sloboda“ i društvenih promjena koje ih prate, a koje promoviraju različite interesne skupine i pokreti, toliko su poremetile uspostavljene moralne i društvene norme da su bile nazivane „revolucijama“. Ovdje ćemo spomenuti nekoliko istaknutijih.

Promjena stava o ljudskoj seksualnosti – seksualna revolucija

Prva polovica 20. stoljeća još nije svjedočila značajnom napadu na tradicionalne vrijednosti po pitanju fizičke intimnosti i bračnih odnosa. U zapadnoj kulturi se taj period može opisati kao zatišje pred buru. Ali desetljeće između 1945. i 1955. je donijelo promjenu. Seksualna revolucija je počela u tom razdoblju i s njom se tradicionalni konsenzus o seksualnosti počeo uništavati. J. S. Feinberg i P. D. Feinberg u svojoj knjizi *Ethics for a Brave New World* (Etika za hrabri

novi svijet), velikom djelu o suvremenim etičkim problemima s tradicionalnog protestantskog stajališta, identificiraju šest velikih čimbenika koji su značajno promijenili stav naše kulture prema seksualnosti. „Prvi je **sekularizam**. To je stav da Bog mora biti uklonjen iz svih područja ljudskog razmišljanja i aktivnosti. Jedan od ishoda ovakvog vjerovanja je seksualno obrazovanje u našim školama bez utvrđenih vrijednosti. (...) Bez božanskih apsoluta koji upravljaju seksualnošću, osoba je prepuštena vlastitim preferencijama.“¹ **Privatizacija** je drugi čimbenik. Prvo na Zapadu, a zatim u ostalim dijelovima svijeta, postalo je uobičajeno da se na seksualne preferencije pojedinca gleda kao na nešto što se tiče samo tog pojedinca i u što se ni država ni crkva ne trebaju uplitati. **Znanstvena otvorenost i sloboda** je još jedan čimbenik. Sigmund Freud je podučavao da inhibicija seksualnosti ima psihološki štetne posljedice. Freud i njegovi sljedbenici su stoga navodili da odbacivanjem ograničenja koja su nametnuta u ranom djetinjstvu i istraživanjem podsvijesti možemo neutralizirati naše opsesije i zadobiti psihološku dobrobit. **Izloženost medijima** je prepoznata kao četvrti čimbenik. Prošlo, 20. stoljeće je svjedočilo dramatičnom znanstvenom i tehnološkom napretku na polju javne komunikacije. Kroz tiskane stranice, radio, televiziju i kasnije digitalne medije, ljudi svih dobi mogu biti dosegnuti na svakom mjestu u svako vrijeme. I rijetko susretnemo takve medije bez da smo izloženi nemoralnim, napadnim slikama. Neosporna je činjenica da su internet i digitalni mediji igrali važnu ulogu u tome da razvratan sadržaj bude opće dostupan. Razni oblici seksualne popustljivosti koji su ranije u dvadesetom

stoljeću bili nezamislivi, u drugoj polovici istog stoljeća su postali uobičajeni. Postalo je očito da su ovi liberalni mediji doveli do otupljenosti modernog društva na pomisao da je išta od toga možda pogrešno. Ipak, medijska izloženost djece i mladih tako uvredljivom sadržaju koji zagađuje um imala je izrazito štetan utjecaj na moralni razvoj mladih muškaraca i žena. Peti čimbenik utjecanja na javni stav o ljudskoj seksualnosti se naziva **egzistencijalna shizofrenija**. Jednostavno objašnjeno, ovaj izraz znači da su „stvarnost i osobno značenje razdvojeni.“² Stvarnost su stvari i procesi koje se mogu mjeriti i provjeriti. Sve drugo, poput ljubavi i svrhe, ima samo osobno značenje i nije stvarno. Vrijednost poput „ljubavi“ sada ima samo osobno značenje koje se može razlikovati od univerzalnog značenja i njezina primjena je prepuštena pojedincu. „U slučaju seksualne etike, razdvajanje između vrijednosti i ponašanja vodi do seksa samo zbog osobnog zadovoljavanja, bez ikakvog razmišljanja o drugoj osobi.“³ Kao šesti čimbenik su spomenute **terapeutske vrijednosti**. Kad terapeut pruža svoju profesionalnu uslugu klijentu, on je uviđavan, suosjećajan i pun razumijevanja. Stoga, kako bi zadobio povjerenje i postigao suradnju s klijentom, on će izbjegavati osuđivačke riječi i nerado će klijentove želje označiti kao pogrešne. Ipak, ovaj vrijedan terapeutski i pastoralni pristup bavljenju s određenim klijentima u nekim fazama savjetodavnog procesa nije prikladan u bavljenju etičkim pitanjima društva kao cjeline. Terapeutske metode se ne mogu odvojiti od moralne dužnosti. „Ako se razdvoje, pojedinac počne smatrati prihvatljivim svačije ponašanje, bez obzira je li ono

ispravno ili pogrešno.⁴⁴ Krist je savršen primjer primjenjivanja ove metode na pravi način: On nije osudio ženu uhvaćenu u preljubu, ali ju nije pustio da nastavi s grješnim načinom života. „Ni ja te ne osuđujem. Idi i ne griješi više!“ - *Ivan 8:11*. Među nekim dodatnim čimbenicima koji su utjecali na stavove o fizičkoj intimnosti možemo također spomenuti dostupnost određenih novih metoda kontrola rađanja. Usprkos njihove praktičnosti i zaključku do kojeg su mnogi kršćani došli razmatrajući Bibliju - da je kontrola rađanja moralno prihvatljiva, važno je naglasiti da se porast korištenja određenih metoda za kontrolu rađanja (poput oralnih kontracepcijskih pilula) podudara sa seksualnom revolucijom 1960-ih i 1970-ih te sa značajnim porastom spolno prenosivih bolesti.⁵ Vrijedno je zapaziti da su 1960-ih pilule bile dostupne samo preko recepta liječnika te su bile prepisivane samo udatim ženama.

Predbračna fizička intimnost

Nemoguće je sijati sjeme moralne pokvarenosti u ljudski um bez žetve vihora moralno uvredljivog ponašanja. Predbračna fizička intimnost i trend u kojem ljudi svih starosnih dobi žive zajedno prije braka postalo je uobičajena praksa u drugoj polovici dvadesetog stoljeća. Studija za studijom dokazuju promjenu u odnosu prema fizičkoj intimnosti prije braka i sve veću rasprostranjenost liberalnih stavova. Poseban izvještaj o etici koji je 9. prosinca 1985. objavljen u *U.S. News and World Report* (U.S. vijesti i svjetski izvještaj) sadržavao je pitanje: „Je li pogrešno da muškarac i žena imaju seksualni odnos prije braka?“ Trideset šest posto je reklo da je pogrešno, ali 61%

je ovu praksu smatralo moralno prihvatljivom. Značajno je da je najmlađa grupa ispitanika bila još suglasnija, s postotkom prihvaćanja od 78%. Noviji podaci pokazuju još veće prihvaćanje predbračne fizičke intimnosti: Podaci iz istraživanja 2002. pokazuju da je do svoje 20. godine 75% ispitanika imalo predbračni fizički intiman odnos; a do 44. godine 95% ispitanika su imali fizičke odnose prije braka.⁶ Još jedna praksa koja svjedoči o velikom moralnom kvarenju je bio dramatičan porast ljudi koji žive zajedno prije braka. U razdoblju od otprilike 24 godine, između 1970. i 1994. broj nevjenčanih parova koji žive zajedno porastao je s otprilike 500,000 na gotovo 3.7 milijuna. Na početku 2002. više od 4 milijuna nevjenčanih parova je živjelo zajedno, i to ni ne uključuje homoseksualne parove. Između 1980. i 1984. otprilike 44% brakova je sklopljeno nakon zajedničkog života, a procjena je da je pola svih parova koji su vjenčani nakon 1985. prethodno živjelo zajednički.⁷ Glavni cilj ovog članka nije da pruži cijelo izlaganje biblijskog učenja o predbračnoj fizičkoj intimnosti. Spomenimo samo ukratko da Biblija osuđuje svaku fizičku intimnost osim ako ona nije između dvoje ljudi različitog spola povezanih brakom. Predbračni seks i prostitucija su osuđeni u oba Zavjeta. Predbračna intimnost i preljub su osuđeni u Starom zavjetu: Izlazak 20:14; 22:16, 17; Levitski zakonik 18:20; 20:10, 14; 21:13; Ponovljeni zakon 22:15, 17, 20, 21; Izreke 23:27. Novi zavjete također to osuđuje u 1. Korinćanima 5:1; 6:9, 13, 18; Efežanima 5:3; 1. Solunjanima 4:3–8. Sljedeći citati u oba Zavjeta zabranjuju prostituciju i bludničenje: Levitski zakonik 19:29; 20:5, 6 (ovdje u povezanosti s idolima);

Ponovljeni zakon 23:18; Izreke 23:27; 1. Korinćanima 6:13–18. Samo kršćani koji vjeruju po Bibliji još koriste pridjev „predbračni“ za fizičku intimnost prije braka. Većina Amerikanaca ne povezuju fizičku intimnost s institucijom braka. Prije trideset ili četrdeset godina je taj problem bio predstavljen mladićima i djevojkama u javnim obrazovnim ustanovama. Danas to više nije slučaj. Dogodila se takva redefinicija seksa u akademskoj zajednici, medijima i u javnoj svijesti da se više i ne očekuje od strane većine Amerikanaca pridržavanje starih pravila ponašanja. Preljub je također redefiniran. Pojavili su se gurui sa znanstvenim titulama poput Alfred Kinsey, William Masters i Virginia Johnson, i samo zato što ovi ljudi nose bijele kute i objavljuju rezultate svojeg istraživanja kao potpuno objektivan argument temeljen na kliničkim studijama, mnogi ljudi u drugoj polovici 20. stoljeća su uzeli rezultate njihovog istraživanja za ozbiljno. Mnogi su vjerovali da rezultati svjedoče o potrebnoj moralnoj revoluciji. Ali ovi istraživači su imali skrivene namjere ili – da budemo precizniji – imali su osobni plan. Vođeni tim planom, ovi istražitelji su masovno promovirali netočan prikaz stvarnosti. Ali poanta je u tome da su njihovi lažni argumenti ostali prisutni.

Revolucija razvoda

Do sredine 20. stoljeća većina kršćanskih denominacija su se općenito protivile razvodu. „Prvi moderan zakon o razvodu braka bez krivnje (koji je omogućavao razvod braka u kojem supružnik koji podnosi zahtjev za razvod braka nema obvezu dokazati bilo kakvu krivnju drugog supružnika) donesen je u Rusiji u prosincu 1917. nakon Oktobarske revolucija koja se

dogodila iste godine. Smatrajući brak buržoazijskom institucijom, nova vlada je prenijela ovlasti za razvod s Pravoslavne crkve na državne sudove te se razvod mogao odobriti na zahtjev jednog od supružnika.⁴⁸ U SAD-u je prvi zakon o razvodu bez krivnje potpisan tek 1969. Sa zakonom prihvaćenim 1969. Kalifornija je postala prva američka savezna država koja dozvoljava razvod bez krivnje. „1969. je guverner Kalifornije Ronald Reagan učinio ono za što je kasnije priznao da je bila jedna od najvećih pogreški njegovog političkog života. Pokušavajući ukloniti svađe i prijevare koje su se često vezivale uz pravni postupak razvoda zbog krivnje, Reagan je potpisao prvi zakon o razvodu bez krivnje... Ali razvod bez krivnje je također lišio brak njegove pravne snage da veže muškarca i ženu, dozvoljavajući jednom supružniku da razriješi brak zbog bilo kojeg razloga ili bez ikakvog razloga. U desetljeću i pol koji je uslijedio, gotovo svaka država u SAD-u je slijedila primjer Kalifornije i donijela vlastiti zakon o razvodu bez krivnje. Pravna transformacija je bila samo jedan od vidljivih znakova revolucije razvoda koja je uhvatila maha u Sjedinjenim Državama: Od 1960. do 1980. stopa razvoda se više nego udvostručila – sa 9,2 razvoda na 1000 udanih žena na 22,6 razvoda po 1000 udanih žena. Ovo je značilo da, dok je manje od 20% parova vjenčanih 1950-ih završilo razvedeno, 1970-ih je to bilo oko 50% vjenčanih parova. Približno polovica djece vjenčanih parova rođena 1970-ih su doživjela razvod svojih roditelja, u usporedbi sa samo oko 11% onih rođenih 1950-ih.”⁴⁹ Razvod bez krivnje se brzo proširio svijetom. Australija je prihvatila razvod bez krivnje 1975. donošenjem Zakona o obiteljskom pravu.

Jedini razlog za razvod u toj državi je kad dođe do nepovratnog sloma braka, što se dokazuje dvanaestomjesečnom odvojenošću. U Kanadi su prije 1968. jedini razlozi za razvod bili preljub i nasilje. Zakon o razvodu je izmijenjen 1968. godine kako bi dozvolio još razloga za razvod, uključujući odvojenost od barem 3 godine. Amandmani iz 1986. su smanjili razdoblje odvojenosti na jednu godinu, bez potrebe za dokazivanjem „krivnje“ ijednog supružnika. 1976. je Njemačka uklonila Schuldprinzip (“načelo krivnje”) kako bi učinila razvod bez krivnje standardom. Usvajanjem Novog zakona o braku Kina je dozvoljavala razvod bez krivnje još od 1950-ih, ali ipak je tek od 1980-ih razvod bez krivnje postao uobičajen u Kini. Kad je 1969. u Kaliforniji donesen Zakon o obiteljskom pravu, taj zakon je pozdravljan kao velika dobrobit za obitelji jer će obitelji biti pošteđene javnog ponižavanja. Povijesno, na kršćanskom zapadu, razvod je dopuštan samo kad se moglo dokazati da je jedan od supružnika počinio preljub. Ali razvod bez krivnje je doveo do najnekontroliranijeg uništenja obitelji u modernom dobu. Razvod bez krivnje je zanemario biblijske razloge za razvod, poput preljuba, i odvojio ih od pravnih razloga za razvod. Nemoralni postupci ljudi, poput preljuba, povijesno su izazivali moralni prijekor i osudu društvene zajednice. Danas to više nije slučaj. Popustljivost evanđeoskih crkava po pitanju razvoda bez krivnje bila je velika izdaja obitelji od strane kršćanske zajednice. Ovakav razvoj kulture razvoda je još više oslabio sposobnost kršćanskih crkava da intervenira i spriječi još veću eroziju morala i obiteljskih vrijednosti. Crkve su izgubile svoju mogućnost da znaju kako i kada odgovoriti

na napade moralno-razvratne kulture. Ponavljamo, ovdje nećemo argumentirati biblijski pogled na razvod i ponovni brak. Potvrdimo samo da Biblija dosljedno uči kako je Bog sastavio i blagoslovio zajednicu između muškarca i žene i da se ta zajednica koju nazivamo brak može razriješiti samo smrću jednog od supružnika. Razvod je dozvoljen, ali nije obavezan, samo ako jedan od supružnika poćini preljub. Ipak, ponovni brak nije dozvoljen dok god je razvedeni supružnik živ. Dokazi za ovaj stav u Pismu možemo naći u Postanku 1:27; 2:24; Marku 10:2–12; Luki 16:18; Mateju 19:3–12; Rimljanima 7:1–3; 1. Korinćanima 7:1–24.

(nastavak u sljedećem broju)

Literatura:

- 1 Feinberg, John S. and Feinberg, Paul D.: *Ethics for a Brave New World*, str. 269, 270. Wheaton, IL: Crossway, 2010.
- 2 *Ibid.*, str. 271.
- 3 *Ibid.*
- 4 *Ibid.*
- 5 Ch.E. Curran: *The Contraceptive Revolution and the Human Condition*, *American Journal of Theology & Philosophy*, Vol. 3, No. 2 [May 1981], str. 45, 46; <https://www.jstor.org/stable/27943608?seq=1>.
- 6 *Trends in Premarital Sex in the United States, 1954–2003*, Lawrence B. Finer (*Public Health Reports*, 2007 Jan-Feb; 122(1): 73–78). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1802108/>
- 7 K.M. Gardoski: “The Implications of Living Together before Marriage,” *The Journal of Ministry & Theology* 7 (Spring 2003): 92–93 - <https://www.galaxie.com/article/jmat07-1-04>]
- 8 Bolas, Donald M. (1975): “No-Fault Divorce: Born in the Soviet Union?”. 14 *J. Fam. L.* 31 (1975–1976) <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/branlaj14&div=9&id=&page=>]
- 9 Wilcox, W. Bradford (Fall 2009). “The Evolution of Divorce”. *National Affairs*. Retrieved 6 March 2020. <https://www.nationalaffairs.com/publications/detail/the-evolution-of-divorce>]

Suživot ili suparništvo svekrve i snahe (II)

Mladen Aradski

U prvom dijelu članka o svekrvama i snahama (Glasnik br. 2. 2020.) razmatrali smo okolnosti, izazove i zamke koje se pojavljuju ženama kad pored uloge majke dobiju i ulogu svekrve. Nitko ih za to posebno nije pripremao jer se podrazumijevalo da će se u toj ulozi brzo snaći. Ipak, životne priče svekrva pokazuju kako se ne uspijevaju sve majke jednako dobro snaći u novoj ulozi pa umjesto da svojim životnim iskustvom daju odmjeren i uravnotežen ton zajedničkim odnosima, one se lako prepuštaju osjećaju ljubomore i suparništva. Nerijetko zauzimaju borbeni stav, kao da je snaha suparnica te s njom od početka ulaze u natjecanje za dominaciju.

Zbog toga se odnosi svekrve i snahe, kad se

spominju u razgovorima, često stavljaju u negativan kontekst. Tako se svekrva nerijetko uzima kao sinonim za čangrizavu i namrgođenu ženu, koja samo prigovara, a snaha kao lijena, rastrošna i nesposobna žena.

Sada ćemo rasvijetliti izazove i dvojbe s kojima se susreće svaka djevojka kad se uda i dobije svekrvu te kako da se u ulozi snahe što bolje snađe.

I dok je majka sinu mogla sugerirati djevojku koja je i po njenom ukusu, pa je tako imala možda i nekakav mali utjecaj na izbor snahe, snaha nema nikakav utjecaj na izbor svekrve. S mladićem dobiva svekrvu 'u paketu' kao najutjecajnijiu od sve njegove rodbine.

Gdje se uči biti snaha?

Mlada djevojka, usredotočena na vezu sa svojim izabranikom, uvjeren da uz njihovu ljubav nikakve prepreke nisu nepremostive, lako previdi činjenicu da je ljubav majke i sina specifična i jednostavno po redoslijedu 'starija'. Svekrva nije daljnji rođak koga će vrlo rijetko sretati na obiteljskim okupljanjima već žena koja će zacijelo imati i određeni utjecaj na budući život mladog para.

Ima li mlada djevojka znanja o ovim kompleksnim odnosima i gdje može nešto naučiti o tome kako oblikovati odnose sa svekrvom? Što je vidjela u svojoj obitelji? Kakve je odnose njena majka izgradila sa svojom svekrvom i hoće li joj ona dati mudre savjete ili će ju potaknuti da bez zadržke ulazi u konflikte?

Hoće li joj pomoći ili odmoći slušanje neugodnih iskustava drugih snaha? Treba li ona svladati neke posebne vještine kako bi se snašla i u novoj, životnoj ulozi snahe? Može li pročitati kakav pouzdan priručnik u kojem su opisani izazovi i ponuđeni praktični savjeti kako se postaviti u novim, ponekad vrlo osjetljivim okolnostima? Hoće li moći o svojim dilemama razgovarati sa svojim mužem? To su sve pitanja koja će se neminovno pojaviti pred mladom snahom.

Položaj snahe

Da bi razumjeli izazove koji čekaju snahu dobro je prvo sagledati i opisati poziciju snahe. Kakav je njen položaj kad prođe svadbena svečanost i počne svakodnevni život?

Snaha dolazi iz druge i uglavnom drukčije obitelji nego što je obitelj njenog izabranika. Obitelj u koju dolazi ima već izgrađene odnose, svatko ima svoj status i to se ne mijenja lako. Stoga je pred snahom poseban životni izazov - prilagoditi se toj drugoj obitelji.

Snaha je obično najmlađi (po stažu) pridošao član obitelji. Dobro je da toga bude svjesna i da razumije kako svoj status i odnose treba tek izgraditi. Kao i u radnom kolektivu, novi se djelatnik tek treba dokazati, steći povjerenje i ugled kod kolega. Tako i ovdje, sa svekrvom, ali i sa svakim pojedinim članom obitelji izgrađuju se i oblikuju odnosi.

Određenu dozu naklonosti snaha dobiva već kroz ulazak u obitelj kao 'kredit' koji treba vraćati odgovarajućim postupcima i mudrim gestama.

Za ugled će trebati više vremena, dostojanstvenog ponašanja i takta, posebno kad se pojave prve nesuglasice.

Naročito je 'sklizak teren' za snahu ako je bila neželjena od

strane buduće svekrve. Još više je komplicirana situacija kad mladi par dolazi iz dvije obitelji koje su trajno zavađene. Tada i prije vjenčanja vrlo lako nastaju scene koje bi vješt pisac drama mogao upotrijebiti u nekom svom djelu.

Strpljiva, odmjerena i ponizna

Za svaku mladu snahu je presudno važno da ima taktičnosti i dostojanstva dok se upoznaje s obitelji svog izabranika. Trebat će joj vremena kako bi razumjela njihove odnose i načine komunikacije. Strpljenje je glavno oruđe kojim se može i treba služiti u stjecanju statusa prihvaćene snahe.

Ako u svom ophođenju iskaže skromnost i poniznost, kao najmlađa u novoj obitelji, sigurno će brže steći i ugled dobre snahe. Mudrac to ovako opisuje: "... a ponizan duhom zadobit će čast." - *Izreke 29:23*.

Poniznost je u svim životnim situacijama plemenita, cijenjena i dopadljiva vrlina koja osvaja srca, a snahi će ona biti i višestruko honorirana. „Sa svom poniznošću i blagošću, sa strpljivošću...” – *Efežanima 4:2*. Ovo su univerzalna pravila za suživot, a u ovim okolnostima su posebno svrhovita i djelotvorna.

Poštovanje – najdragocjenije obilježje komunikacije

Iako je možda obitelj u koju dolazi skromnija, manje uspješna ili su njeni pojedinci s neobičnim osobinama, čime snaha treba započeti izgradnju odnosa s obitelji u koju dolazi? Što treba biti jasno obilježje njene komunikacije, posebno prema svekrvi? Osnovno i prvo je poštovanje i uvažavanje. „Suština prave uljudnosti je obzirnost prema drugima.“¹

Da bi poštovala tu novu obitelj mora se oteti sklonosti da ju u svemu uspoređuje sa svojom obitelji i daje minuse nakon svake takve usporedbe. Ako to ne uspije bit će joj vrlo teško prihvatiti obitelj na kojoj vidi samo mane i nedostatke. Podsvjesno će izgubiti i želju da se uklopi u takvu obitelj.

Poštovanje je nužno da bi snaha izgradila funkcionalne, zdrave odnose s obitelji kojoj se priključuje. Pisac Richard Bach je to prepoznao zaključivši da „veza koja ujedinjuje vašu stvarnu obitelj nije krv, već poštovanje i radost u životima jedni drugih.“

Da bi snaha poštovala svoju svekrvu treba ju bolje upoznati, a to će biti moguće jedino uvidom u više detalja iz njenog života. Iskazati poštovanje prema nekome počinje zanimanjem za njegov životni put. Jedna mudra izreka kaže kako je jedan od najboljih načina za iskazivanje poštovanja jednostavno slušanje kad netko govori. Zato snahe, iskoristite prilike kad ste same sa svojom svekrvom, saznajte ponešto iz njenog života i slušajte o njenim životnim izazovima i radostima. Kroz te pripovijesti prepoznat ćete njene stavove o mnogim pitanjima iz praktičnog života. Uočiti ćete naglašene osobine pa i mane koje svakako treba uzeti u obzir u odnosima s njom. Bolje ćete ju razumjeti, lakše poštovati.

Da potreba poštovanja za zdrave obiteljske odnose nije samo ljudska procjena, potvrđuje i Biblija. U Deset zapovijedi, baš zapovijed o poštovanju, Bog stavlja kao prvu u redoslijedu zapovijedi koje uređuju međuljudske odnose. Peta zapovijed govori o poštovanju roditelja i starijih: „Poštuj oca svoga i majku svoju da imaš dug život na zemlji koju ti da Jahve, Bog tvoj.“ - *Izlazak 20:12*. Ona ne nalaže iskazivanje poštovanja samo djece prema svojim

roditeljima, nego traži poštovanje i obzir prema svim starijima od sebe. Time ona jasno definira i međugeneracijske odnose.

„Bog posebice zahtijeva nježno poštovanje starijih: „Sijede su kose prekrasna kruna, nalaze se na putu pravednosti.” - *Izreke 16:31*. Sijeda kosa govori o bitkama, o postignutim pobjedama, o nošenju tereta, o svladanim kušnjama, o umornim stopama koje se bliže odmoru, o mjestima koja će uskoro biti prazna. „Ustani pred sijedom glavom; poštuju lice starca...” - *Levitski z. 19:32*.²

Prema toj Božjoj zapovjedi razumije se da je snahino poštovanje svekrve očekivano ne samo zato što je ona majka njenog muža već samim time što je starija osoba.

Kad snaha odluči da se prema svekrvi ophodi s poštovanjem, uvažavajući ju kao stariju osobu, takav pristup će pozitivno djelovati i na stav svekrve prema snahi.

Poštovanje – zaštita od teških, uvredljivih riječi

S poštovanjem se ne može pretjerati pa apostol Pavao savjetuje: „... Pretječite jedni druge poštovanjem!” – *Rimljanima 12:10*.

Obzirnost i poštovanje su posebno neophodni za dugotrajne odnose. Oni pridonose boljem čuvanju granica čije bi prekoračivanje stvorilo emotivne rane i ožiljke. Ako gajimo poštovanje prema nekoj osobi, nećemo brzo izreći teške riječi čak i kad smo izazvani. Jezikom izgovaramo riječi koje grade sklad ili ga ruše. Zato mudri Salomon ne preuveličava kad slikovito kaže kako pomoću jezika upravljamo smrću i životom. „Smrt i život u vlasti su jezika; tko ga upotrijebi marljivo, uživat će plod njegov.” – *Izreke 18:21*. Višestruko je isplativ napor koji smo uložili kako bi

se suzdržali od uvredljivih riječi. Zašto? Zato što se uvredljive riječi posebno dugo pamte i teško opraštaju. Ako snaha želi imati mir u duši, Mudrac i njoj savjetuje: „Tko čuva svoja usta i jezik svoj, čuva od nevolja dušu svoju.” - *Izreke 21:23*. Stoga poštovanje koje je iskazivala svekrvi usprkos njenih mana i slabosti, bit će svojevrsna zaštita da joj čak i u napetim trenucima ne kaže uvredljivu riječ zbog koje će joj kasnije biti žao.

Tipična pogrešna razmišljanja snahe

Zbog straha, sumnjičavosti i loših slutnji kod snaha se mogu javiti tipična pogrešna razmišljanja koja ne doprinose suživotu nego stvaraju hladnoću i udaljšavanje u odnosima sa svekrvom.

- Izbjegavanjem posjeta muževim roditeljima mogu odvojiti svog muža od njegove obitelji i umanjiti njihov utjecaj
- Ljubav mog muža prema njegovoj majci ugrožava našu bliskost i brak
- Čini mi se da su svekrvine izjave redovito dvosmislene pa zato čitanjem između redova naslućujem što svekrva ustvari želi reći
- Ne mogu se oteti sumnji u dobronamjernost moje svekrve kad mi stalno dijeli savjete
- Slobodno ću pred svojim mužem izražavati negativne primjedbe o svekrvi
- Očekujem od muža da me uvijek podrži kad imam nesporazum sa svekrvom

Uvlačenje supruga i djece u razmirice sa svekrvom

Jedan od tipičnih pogrešaka koje snaha može učiniti je da za svaku nesuglasicu sa svekrvom traži podršku ili intervenciju muža. Psiholozi su složni da je to pogrešno jer se muža time

stalno stavlja pod preveliki pritisak odlučivanja između majke i supruge. On voli i majku i suprugu i s takvim pritiskom teško će se nositi a ponekad će njegova intervencija samo još više zategnuti odnose.

Pogrešno je i djecu uvlačiti u razmirice sa svekrvom. Djeca nisu dovoljno zrela da se suoče s tim izazovima pa se traženje podrške od djece često završi gubljenjem majčinskog autoriteta i ugleda.

Isus nam daje jasno pravilo koji je prvi korak u rješavanju nesuglasica. „Ako li protiv tebe sagriješi brat tvoj, idi i ukori ga nasamo, da to ostane između tebe i njega. Ako te poslušaju, zadobio si brata svojega. A ne poslušaju li, uzmi sa sobom još jednoga ili dvojicu, tako da svaka izjava počiva na iskazu dvojice ili trojice svjedoka.” - *Matej 18:15.16*. Ovo jedinstveno pravilo upadljivo naglašava da prvi korak u rješavanju nesuglasica među vjernicima pa tako i nesuglasica između svekrva i snaha treba biti otvoreni razgovor u četiri oka. Ako taj korak ne dovede do rješavanja problema tek se tada može tražiti pomoć trećih osoba.

Kako se ponašati kad s druge strane nema kršćanskog odgovora?

Kako se ponašati kad se s druge strane ne dobije kršćanski odgovor? Kako odgovoriti svekrvi koja skoro redovito, otrovnim riječima začini svaku komunikaciju sa snahom? Može li i treba li snaha uzvratiti istom mjerom te tako pokazati ‘mišiće’? „Nikome zlo za zlo ne vraćajte; zauzimajte se za dobro pred svim ljudima!” - *Rimljanima 12:17*. Postoje li situacije u ponašanju svekrve koje snahu ipak oslobađaju od iskazivanja dužnog poštovanja i obzira? Savjet jednoj kćerki, koja je svojim roditeljima zbog njihovih

mana uskratila poštovanje i brigu, može biti putokaz i za snahe koje se suoče s napornom svekrvom. „Ma kakve mane oni imali, to ni ukoliko ne opravdava tvoje postupanje prema njima. U tebi nema ljubavi ni poštovanja. Anđeli su okrenuli svoje lice od tebe, govoreći: „Što čovjek posije, ono će i požnjeti.“ Ako se vrijeme produži, tvoja djeca će postupati prema tebi na isti način na koji si se ti ophodila sa svojim roditeljima.“³ Iako je u takvim situacijama neophodna i određena distanca, nema nikakvog opravdanja za zapostavljanje i odbacivanje svekrve.

Za svađu je potrebno dvoje

Kako se nositi sa situacijama kad se razgovor pretvara u svađu? Za svađu je potrebno dvoje, kaže poznata stara izreka. Suzdržite se od izazova da budete druga osoba koja ulazi u ring za verbalni sukob! „Neka svaki čovjek bude brz da sluša, spor da govori, spor na srdžbu. Jer srdžba čovjekova ne čini pravde Božje.“ – *Jakov 1:19-20*. Ovaj savjet podržavaju stručnjaci koji se bave obiteljskim odnosima. Nesporazume nećemo riješiti prepirkom, vikom ili svađom. Mudrac zato savjetuje kako reagirati kad druga strana podigne ton. „Odgovor blag utišava gnjev; i riječ uvredljiva podiže srdžbu.“ – *Izreke 15:1*.

Što s uvredama?

Prolaziti kroz život a da vas nitko nikad ne povrijedi nije moguće. Kako se nositi sa svekrvinim uvredama? „Ne vraćajte zlo za zlo, ili uvredu za uvredu; naprotiv: blagoslivljajte znajući da ste na to pozvani, da baštinite blagoslov.“ – *1. Petrova 3:9*. Na uvredu ne smijemo odgovarati uvredom ili sličnim riječima. Ovo je jedno od najtežih kršćanskih načela kojem se opire naš ego. Zato je poniznost svojevrsni štiti od preosjetljivosti i uvredljivosti!

Korak koji obavezno slijedi je opraštanje. Isus inzistira na tome da kršćani u praštanju drugima trebaju biti velikodušni jer je spremnost na praštanje uvjet da i nama Bog oprosti naše pogreške. Zadnji rok za praštanje je prva molitva koju upućujemo Bogu za praštanje naših grijeha. „I kad stojite u molitvi, opraštajte ako imate što protiv koga, da i Otac vaš, koji je na nebesima, oprost vama prijestupe vaše.“ – *Marko 11:25*. Snaha koja to nije usvojila u svom životu imat će kronično zategnute odnose zbog neriješenih 'starih računa'. Dakle, oprostiti uvrede je uvjet za higijenu misli i mir u duši.

Dogodit će se da i snaha namjerno ili nenamjerno povrijedi svekrvu. Kad toga postane svjesna, uvredu treba izgladiti priznanjem i molbom za oprost što prije jer kako vrijeme prolazi uvrijeđena svekrva postaje još više uvrijeđena! „Uvrijeđena

brata teže je osvojiti nego čvrsti grad;“ – *Izreke 18:19*. Zato apostol Pavao savjetuje da se nesporazumi, uvrede ili svađe razriješe istog dana. „Neka sunce ne zađe nad vašom srdžbom.“ – *Efežanima 4:26*. Mnogi odnosi koji su godinama nosili sjenu zbog nekoliko teških riječi mogli su biti popravljeni jednostavnim riječima isprike i praštanja.

Koliko su dalekosežne posljedice praštanja ili nepraštanja po čovjeka govori činjenica da jedna cijela grana psihologije istražuje nužnost praštanja za psihičko i tjelesno zdravlje. Psihijatrica Karen Schwartz, ravnateljica Klinike za savjetovanje odraslih s poremećajima raspoloženja John Hopkins kaže: „Biti povrijeđen i razočaran ogroman je fizički teret. Kronična ljutnja dovodi nas u stanje 'bježi ili se bori', što utječe na brzinu otkucaja srca, visinu krvnog tlaka i reakcije imunološkog sustava. Te promjene, između ostalog, povećavaju rizik od depresije, bolesti srca i dijabetesa. Opraštanje, međutim, smiruje razinu stresa, što dovodi do poboljšanja zdravlja.“⁴

Savjeti snahi ako nastanu nesuglasice

- **Ako i misliš kako je tvoja svekrva naporna, ne dozvoli da se u tvoje misli uvuče osjećaj kako si žrtva u odnosima s njom već**

budi uvijek svjesna i svog nesavršenstva.

„Jer svi u mnogočemu griješimo.“ - *Jakov 3:2.*

• Zauzdaj svoj jezik kad s druge strane dolaze zajedljivi tonovi i kad misliš da trebaš uzvratiti istom mjerom.

„Riječ neka vam je uvijek ljubazna, solju začinjena: znajte svakomu odgovoriti kako treba.“ - *Kološanima 4:6. 11.* „Bezumnik izlijeva sav svoj gnjev, a mudrac susteže svoju srdžbu.“ - *Izreke 29:11*

• Posebno se moli da te duh praštanja ne napusti ako se zaredaju svekrvine uvrede

„Podnosite jedni druge i opraštajte si međusobno ako tko protiv koga ima kakvu pritužbu. Kao što je i Krist vama oprostio, tako oprostite i vi!“ - *Kološanima 3:13.*

• Moli za svekrvu i za sebe posebno ako nastanu nesuglasice

„... i molite se Bogu za one koji vas vrijeđaju.“ - *Luka 6:28.*

Izbjegnite suparništvo

S obzirom na to da su snaha i svekrva, glavne žene u svojim obiteljima, vrlo su osjetljive na svako ugrožavanje svog statusa pa svekrva instinktivno želi zaštititi svoj status a snaha ga želi izgraditi. Te pozicije i uloge su kao stvorene za pojavu suparništva. Zato je presudno za obje žene da se, svaka sa svog položaja, zna oduprijeti izazovu suparničkog ponašanja. Stoga snahe razumijte, svekrva vam nije suparnica niti će ikada zauzeti vaše mjesto. Nemojte se osjećati ugroženima kad se pokaže da je svekrva vještija od vas u pripremi nekih jela. Obzirom na njeno iskustvo to je i očekivano. Ako to i suprug primijeti ili komentira, nemojte dozvoliti da vas to povrijedi, a svakako se suzdržite od natjecanja i dokazivanja. Shvatite da su to samo sitnice

u usporedbi s onim što čini bračnu povezanost s vašim suprugom.

S druge strane, svaka majka se suočava s neočekivanim strahom da će dijeleći sinovljevu ljubav s drugom ženom, potpuno izgubiti njegovu naklonost i pažnju! Ona treba izaći na kraj s tim strahom, razlučiti da ljubav sina prema majci nije ugrožena ljubavlju sina prema svojoj izabranici.

Ako se svekrva ne snađe u toj novoj situaciji pa snahu doživi kao da joj je preotela sina, prepustit će se ljubomori, zauzeti borilački stav te snahu tretirati kao svoju suparnicu.

Svjesna takvog rizika, snaha treba pomoći svojoj svekrvi i odagnati njene strahove time što joj, sa svoje strane, neće dati povoda za suparništvo.

„Nikakva suparništva ili isprazne slave, nego u poniznosti jedni druge smatrajte višima od sebe.“ - *Filipljanima 2:3.* Snaha će mudrim, taktičnim ponašanjem uvjeriti svekrvu da jedna drugu ne trebaju doživljavati kao suparnice. Kako to može postići? Redovitim iskazivanjem velikodušnosti.

Prijedlozi velikodušnih postupaka prema svekrvi

- Ne štedite truda, svojim postupcima pokažite svekrvi da vam je stalo do nje
- Redovito ju nazovite (ako ne živi u istom domaćinstvu) i pitajte kako je i treba li kakvu pomoć
- Prepoznajte i iskoristite prilike da ju pohvalite kao majku koja je odgojila mladića u koga ste se zaljubili
- Pokažite da cijenite njen rad, trud i doprinos u obitelji u prethodnim vremenima
- Iskoristite priliku i ukažite joj poštovanje pred rođacima i prijateljima, biranjem počasnog mjesta za stolom
- Pokažite svojim postupcima da ste joj odani i solidarni u njenim sadašnjim životnim izazovima

- Isplanirajte posjet i bez muža, dok je on na poslu ili putovanju i time ćete povećati bliskost i međusobno povjerenje
- Potrudite se da svekrvu tijekom posjeta bar jednom nasmijete
- Gledajte da prilikom posjeta ponese i neki jednostavan poklon
- Priuštite joj zadovoljstvo da vam pripremi omiljeno jelo koje njen sin voli
- Pažljivo odaberite mjesto i za njenu sliku na vašem zidu sa slikama
- Pokušajte što ravnopravnije podijeliti posjete vašoj i njegovoj obitelji da ne bi bilo osnove za prigovor kako cijelu obitelj okrećeš na svoju stranu
- Imajte u pripremi lijepe geste koje će vašoj svekrvi značiti više od riječi.

Snaha odlučuje o tome kako će se ophoditi prema majci svoga supruga. Ako su joj odnosi sa svekrvom važni, onda će spremno u taj odnos ulagati trud i energiju. Da bi se sa svim izazovima znala nositi treba joj osim želje i energije još nešto: „A prije svega, imajte žarku ljubav jedni prema drugima, jer će ljubav pokriti mnoštvo grijeha.“ - *1. Petrova 4:8.* Doista, ako odnos snahe i svekrve bude prožet i motiviran ljubavlju onda se suživot neće pretvoriti u suparništvo. Tada će biti lako ispuniti molbu apostola Ivana: „I sada te molim, gospođo, ne kao da ti novu zapovijed pišem, nego onu koju smo imali od početka: da ljubimo jedni druge.“ - *2. Ivanova 1:5.*

Da suživot svekrve i snahe nije 'nemoguća misija' potvrđuju mnogi primjeri u kojima su povjerenje, međusobno uvažavanje i poštovanje upadljivo obilježje. Stoga, svekrve i snahe, neka takve vrline njeguju i štite vaše uzajamne odnose!

Literatura:

1 *Odgoj str. 241.*

2 *Odgoj, str. 219.*

3 *2. Svjedočanstvo, str. 80.*

4 <https://www.hopkinsmedicine.org/health/wellness-and-prevention/forgiveness-your-health-depends-on-it>

CHIA SJEMENKE

Tatjana Lukić, dipl. ing. prehrambene tehnologije

U potreba ove namirnice se udomaćila na europskom kontinentu tek posljednjih godina. Neki je nazivaju superhranom zbog sastojaka koje sadrži.

Od davnina je bila poznata Inkama i Astecima, porijeklom je iz Meksika i njene sjemenke ili zrna se dobivaju iz pustinske biljke *Salvia hispanica* L.

Sjemenke chie su pretežno crne boje, premda se koristi i bijela chia. Kad se natope u vodi, nabubre i formiraju gusti želatinasti sloj.

- Od hranjivih sastojaka (na 2 jušne žlice) vrijedno je spomenuti:
- 140 kalorija
- 11 grama vlaknastih materija
- 4 grama proteina
- 250 mg kalcija
- 9 grama nezasićenih masti (5 grama su omega-3 kiseline)
- Bakar i cink u tragovima; prisutni su kalij, kalcij, mangan, fosfor, magnezij
- Vitamini A, B (B3, B1, B2), E i C

Uz sve ovo treba napomenuti da je chia integralna namirnica,

da se često uzgaja kao organska hrana i nije genetski modificirana a u sastavu nema gluten pa je dobra za osobe koji imaju intoleranciju na gluten.

Također, sjemenke imaju visok postotak antioksidansa koji pomažu da se očuvaju ili zaštite osjetljive masnoće u sjemenu. Antioksidansi zaustavljaju proizvodnju slobodnih radikala koji mogu oštetiti stanične molekule, ubrzati proces starenja i dovesti do pojave bolesti poput raka.

Chia je odličan izvor proteina, naročito za one koji unose male količine namirnica životinjskog porijekla ili su vegetarijanci ili vegani. Odlikuje se visokim sadržajem kvalitetnog proteina, višim nego većina biljne hrane. Proteini su najprikladniji makronutrijenti za mršavljenje i mogu drastično smanjiti apetit i jaku želju za hranom. Chia je izvor kompletnih proteina koji sadrže svih 9 esencijalnih aminokiselina.

Chia sjemenke imaju značajan postotak esencijalne alfa linolenske kiseline - ALK (omega-3 masne kiseline). Međutim, da bi se ova kiselina mogla koristiti za nešto više nego energiju u organizmu, za rad mozga i smanjenje rizika od srčanih oboljenja, kao i smanjenje visokog

krvnog tlaka i razine kolesterola, mora se konvertirati u DHA i EPA, druge dvije omega-3 kiseline. To se mora regulirati dodatkom i drugih namirnica.

Potrebno je spomenuti i veliki postotak vlakana - chia sjemenka sadrže oko 25% dijetetskih vlakana. Lako se vare pa se za razliku od lana ne moraju samljati prije jela.

Chia sjemenke sadrže 2% više kalcija od mlijeka, a znatan je i postotak fosfora i magnezija, koji su zajedno s proteinima esencijalni za zdravlje kostiju. Ovo je vrlo važno za vegane koji na ovaj način dobivaju kalcij iz biljnih izvora.

Pojedine studije pokazuju da chia sjemenke mogu utjecati na snižavanje rasta šećera u krvi poslije obroka sa većom količinom ugljikohidrata, što bi moglo potencijalno pomoći osobama s dijabetesom tip 2.

Triptofan, esencijalna aminokiselina, utječe na san te popravlja raspoloženje.

Chia može apsorbirati 10-12 puta veću količinu tekućine u odnosu na vlastitu težinu. Zbog ove sposobnosti, formira se gel u trbuhu koji dovodi do osjećaja sitosti.

Strah od pakla

Ozren Buriša

“...Bog je ljubav” 1. Ivanova 4:16.

Vjekovni sukob (*The Conflict of the Ages*) je impresivan niz od pet knjiga koje su pisane kroz razdoblje od preko 20 godina. Ovaj ciklus kronološki prati povijest sukoba između Krista i Sotone, od začetka grijeha na nebu pa sve do konačnog uništenja Sotone u budućnosti. Između toga, opisana je u detalje kompletna biblijska povijest, od Adama do posljednjeg apostola te 1800 godina povijesti kršćanske crkve koje su uslijedile.

Ipak, glavni fokus ovog ciklusa nije povijest, već Božja ljubav koja se otkrivala kroz povijest. To potvrđuju prva i posljednja rečenica cijele serije. Prva u ciklusu, knjiga Patrijarsi i proroci, započinje citiranjem

Biblijskog stiha iz 1. Ivanove 4:16 koji kaže - “Bog je ljubav”. Nakon 3659 stranica, na kraju posljednje knjige Velika borba, autorica piše sljedeće: “Veliki sukob je završen. Više nema ni grijeha ni grešnika. Cijeli svemir je čist. Sklad i radost vlada u svemu što je stvoreno. Od Stvoritelja svega teče život, svjetlost i radost kroz beskrajna svemirska prostranstva. Sve živo i neživo, od najmanjeg atoma do najvećeg planeta, objavljuje u svojoj nepomućenoj ljepoti i savršenoj radosti da je Bog ljubav.”

Ellen Gould White je američka spisateljica koja je posvetila život propovijedanju i pisanju o Božjoj ljubavi. Citirani odlomak govori o manifestaciji ove ljubavi kroz

cijelu vječnost te o potpuno čistom svemiru u kojem više ne postoje niti grijeh niti grešnici. Ne postoji kutak svemira koji Bog nije uspio očistiti i ne postoji mjesto koje narušava savršenstvo, radost i ljepotu svega stvorenog. Ipak, kao mlada djevojka Ellen nije imala ovako jasnu predodžbu o Bogu i budućnosti čovječanstva. Čak i nakon što se obratila i učinila zavjet s Bogom kroz krštenje, prolazila je kroz razdoblja straha i očaja: “Učili su me da vjerujem u pakao koji vječno gori i mene je stalno pratila užasna misao da su moji grijesi preveliki da bi mi bili oprošteni i da ću biti zauvijek izgubljena. Zastrašujući opisi koje sam slušala o dušama osuđenima na propast, duboko su mi se usjekli u misli. Propovjednici

su s propovjedaonice živo opisivali stanje izgubljenih.” - *Svjedočanstva, sv. 1, 23.*

Ovo je utjecalo na sliku koju je ona imala o samom Bogu: “Mojim mislima prikazali su našeg nebeskog Oca kao tiranina koji uživa u mukama osuđenih; ne nježnog, sažaljivog Prijatelja grešnika koji voli svoja stvorenja ljubavljiva koja nadilazi svako razumijevanje i želi da budu spašena u Njegovom kraljevstvu. (...) Kad bih pomislila na to da Bog uživa u mučenju svojih stvorenja, stvorenih na Njegovu sliku, kao da me mračan zid odvojio od Njega. Kad bih razmišljala o Stvoritelju svemira koji baca zle u pakao da tamo gore kroz beskrajnu vječnost, srce bi mi klonulo od straha i ja bih izgubila nadu da bi me tako okrutno i despotsko biće zbog grijeha ikad pristalo spasiti od propasti.” - *Svjedočanstva, sv. 1, 24-25.*

“Missing in action”

Termin “Ubijeni u akciji” (engl. Killed in action, skraćeno KIA) je vojna klasifikacija kojom se evidentiraju oni za koje je potvrđeno da su izgubili život u ratu. Iako u mnogim zemljama nije bilo ratova u novije vrijeme, većina odraslih ljudi okusila je žalost gubitka voljene osobe i razumije proces žalovanja. Svaka smrt je tragedija. Bio sam na mnogim sprovodima i uvijek sam osjetio napetost prije te intenzivno žalovanje za vrijeme pokopa, ali isto tako i neku vrstu smirenja i prihvaćanja nakon sprovoda. Ovaj proces tugovanja različitog je trajanja, ali s vremenom većina ljudi nauči prihvatiti gubitak i nastavlja normalan život. Bog nas je obdario psihom koja utjehu čini mogućom.

Ipak, manje je ljudi koji su iskusili neizvjesnost pri nestanku voljene osobe. Termin “Nestali u akciji” (engl. Missing in action, skraćeno MIA) je vojna klasifikacija kojom se evidentiraju osobe koje su nestale tijekom aktivne vojne službe. Možda su ubijeni, možda ranjeni i napušteni, a možda zarobljeni. Iz perspektive njima bliskih ljudi, gubitak nije konačan jer nema sigurne potvrde smrti. Inicijalna tuga je zamijenjena nadom da će nestali možda biti pronađeni i spašeni, a kad se ta nada ne ostvari, obitelji prolaze kroz ciklus žalovanja, sličan onom u slučaju smrti. Neke od žena nestalih ponovno su se udale. Međutim, u pravilu ove obitelji nikad nisu doživjele spoznaju o konačnom stanju nestalih, koja bi im omogućila da nastave život u miru. Mnogi nastavljaju živjeti s osjećajem krivnje i izdaje zbog pomisli da su njihovi voljeni ipak živi i zarobljeni. Kao posljedica svega toga, članovi obitelji nestalih kao da su zaglavili u vremenu, u isprekidanom, ali trajnom ciklusu žaljenja. Naročito supruge tih žrtava našle su se u situaciji za koju njihova psiha nije bila spremna.

Biblija piše o potpunom uništenju grešnika, jednom zauvijek. Među tim grešnicima bit će i osobe koje smo na ovoj zemlji nekad voljeli. Oni neće provoditi vječnost pateći kao zarobljenici dok istovremeno spašeni žive u miru i radosti. Naprotiv, oni će biti uništeni “u jezeru što gori ognjem i sumporom. To je druga smrt.” - *Otkrivenje 21:8.* Ista biblijska knjiga otkriva nam da će Bog pružiti utjehu spašenima te da neće više biti razloga za tugu: “I otrt će Bog svaku suzu s očiju njihovih, i smrti više neće biti; ni tuge, ni jauka, ni boli više neće biti — jer prijašnje prođe.” - *Otkrivenje 21:4.*

Tko je besmrtn?

Nažalost, vjerovanje o vječnom paklu je za mnoge kršćane neizbježna posljedica jedne druge doktrine - učenja da je duša čovjeka besmrtna. Ako to prihvatimo kao dogmu, jedina alternativa vječnim mukama u paklu je učenje koje se zove univerzalizam, a ono kaže da će se na kraju svi spasiti, čak i pali anđeli i sâm Sotona. Međutim, temelj ovih shvaćanja - učenje o besmrtnosti duše - ne prolazi test učenja Biblije. Ellen White je to saznala usputno, slušajući jedan razgovor: “Jednog dana čula sam kako moja majka i starija sestra raspravljaju o propovijedi koju su nedavno čule, da duša po svojoj naravi nije besmrtna. Ponovile su neke tekstove koje je propovjednik iznio kao dokaz. Između ostalih, sjećam se, posebno su me se dojmili tekstovi: ‘Ona duša koja zgriješi, ta će i umrijeti.’ (*Ezekiel 18:20*) ‘Živi barem znaju da će umrijeti, a mrtvi ne znaju ništa.’ (*Propovjednik 9:5*) ‘Njega će u svoje vrijeme pokazati On, Blaženi i jedini Vladar, Kralj kraljeva i Gospodar gospodara, koji jedini ima besmrtnost’ (*1. Timoteju 6:15, 16*).” - *Svjedočanstva, sv. 1, 39.*

Bog jedini ima besmrtnost. Čovjek je stvoren da živi vječno, ali nije stvoren besmrtn. Dapače, još u Edenskom vrtu Bog je čovjeku otkrio da je smrtn te mu je, govoreći o poslušnosti, rekao: “Jer u dan kad s njega pojedješ, zasigurno ćeš umrijeti!” - *Postanak 2:17.* Čovjek je trebao živjeti vječno uz uvjet poslušnosti, a ne bezuvjetno. U slučaju odvajanja od Boga grijehom, Adamu nije najavljena promjena forme postojanja, već smrt - gubitak života. Nasuprot tome, Sotona je učio čovjeka drukčijoj doktrini. On je rekao: “Zasigurno nećete umrijeti!” - *Postanak 3:4.* Eva je u to povjerovala.

Što je smrt?

Razne religije interpretiraju smrt na različite načine, ali uglavnom kao varijacije uvjerenja da "zasigurno nećemo umrijeti". Ja vjerujem u smrtnost čovjeka, štoviše u smrtnost svih stvorenih bića. Upravo ovo vjerovanje jedan je od razloga zašto istinu pronalazim u adventističkom učenju. Tri jednostavna stiha govore o tome što je život i što je smrt:

"I Gospod, Bog, načini čovjeka od praha zemaljskoga, i u nosnice mu udahnu dah života; i čovjek postaje duša živa." - *Postanak 2:7*.

"Vrati se prah u zemlju kako je i bio, a duh se vrati k Bogu koji ga je dao." - *Propovjednik 12:7*.

"Ispusti li dah svoj, u zemlju se svoju vraća; u dan onaj propadaju sve namisli njegove." - *Psalam 146:4*.

U svojoj suštini, ova tri stiha otkrivaju tajnu stvaranja i smrti, dva suprotna procesa. Tijelo je prah, skupina molekula, ali Bog u njega daje život koji se naziva duh ili dah života. Tada čovjek ne dobiva dušu kao neki odvojeni entitet, on postaje živa duša! Prilikom smrti, životna sila vraća se Bogu, a tijelo se vraća kao prah u zemlju. Gdje je sada duša? Prema prethodnim stihovima, duša tada prestaje postojati. Sve misli propadaju, prestaje svijest, osjećanje i razmišljanje. Živo biće - odnosno živa duša - postoji jedino dok je životni dah u tijelu.

Iznimka potvrđuje pravilo

Iako je intervencija Božje milosti dala Adamu drugu priliku na ovoj zemlji i produžila mu život za gotovo tisuću godina, Biblija daje jasan zaključak: "I u svemu bijaše dana što ih Adam proživje devet stotina i trideset godina. Potom umrije." - *Postanak 5:5*.

Ispunila se Božja riječ, a ne Sotonina. Ovaj zadnji dio stiha, "... Potom umrije", u istom se poglavlju ponavlja čak osam puta. Nitko nije otišao na nebo, nitko nije otišao Bogu, svi su umrli. Zapravo, jesu li baš svi?

"I u svemu bijaše dana Henokovih tri stotine šezdeset i pet godina. A Henok je hodio s Bogom; i nestade ga, jer ga uze Bog." - *Postanak 5:23, 24*. Henok je očito doživio nešto što ovi drugi nisu. On je jedini uznesen na nebo jer ga je Bog uzeo. Još jedna iznimka u Starom zavjetu je Ilija. "I dogodi se, dok su oni tako išli i razgovarali, kad gle: ognjena kola i ognjeni konji, koji stadoše između njih dvojice. I Ilija u vihoru uzađe u nebo." - *2. Kraljevima 2:11*. Kasnije je Ilija razgovarao s Isusom na Gori preobraženja. Zašto baš on? Jer je on bio živ na nebu. Ova dvojica su iznimke. Ostali su jednostavno umrli.

Kao što zli nisu u paklu, tako ni dobri nisu na nebu. Nisu primili ostvarenje obećanja za vrijeme života niti u trenutku smrti. Dapače, neće primiti obećanje prije nas. "U vjeri su svi oni umrli ne primivši obećanja, nego su ih samo izdaleka vidjeli i osvjedočili se i pozdravili ih i priznali da su tuđinci i došljaci na zemlji. (...) Bog je za nas providio nešto bolje da oni bez nas ne dosegnu savršenstvo." - *Hebrejima 11:13, 40*.

U čemu je onda utjeha?

Čuo sam ljude na sprovodima koji tješe ožalošćene. Kažu im da su njihovi voljeni na boljem mjestu, da su blizu Boga, da su na nebu s anđelima, pa čak i da su postali anđeli. Međutim, Biblija nam nudi drukčiju poruku, od riječi do riječi, koja nas treba utješiti u žalosnim okolnostima. Prije nego ju pročitamo, osvrnimo se na jedan presedan

u Bibliji - čovjeka koji je primio vječni život prije nas.

Mojsije je umro, kao i svi ljudi prije njega izuzev Henoka. "Ali do dana današnjega nitko nije doznao za njegov grob." - *Ponovljeni zakon 34:6*. U Judinoj poslanici piše da je Sotona raspravljao u vezi Mojsijevo tijela. Zašto je Bog trebao Mojsijevo tijelo? Zato jer ga je htio uskrsnuti, kao najavu uskrsnuća koje čeka sve vjerne koji su umrli. Kao što je Bog prvi put stvorio čovjeka, tako će ga ponovno stvoriti uskrsnućem, dat će dah života u obnovljeno tijelo od praha zemaljskog. Mojsije je prvi koji je okusio smrt, ali je ipak oživio te je tisuću petsto godina kasnije također razgovarao s Isusom na Gori preobraženja. "I gle, ukazaše im se Mojsije i Ilija te razgovarahu s njime." - *Matej 17:3*. Zašto baš on? Jer je nakon uskrsnuća bio na nebu.

U drevna vremena Starog zavjeta, ovo je bila i nada pravednog Joba. On nije očekivao život izvan tijela, očekivao je uskrsnuće tijela. "Ali ja znam: moj Otkupitelj živi, i On će na svršetku stajati nad prahom. I nakon što se ova moja koža raščini, iz tijela ću svojega tad gledati Boga. Njega ću sâm za sebe gledati i moje će ga oči vidjeti, a ne tuđe, makar bubrezi moji sahnju u meni." - *Job 19:25-27*.

To nas dovodi do Biblijske utjehe u slučaju smrti: "A ne bih htio, braćo, da budete u neznanju o onima koji su usnuli, da se ne žalostite kao i ostali koji nemaju nade. Jer ako vjerujemo da je Isus umro i uskrsnuo, tako će Bog i one koji usnuše u Isusu privesti zajedno s Njime. Ovo vam naime govorimo po riječi Gospodinovoj: mi živi, preostali za dolazak Gospodinov, nećemo preteći one koji su usnuli. Jer

sâm Gospodin — na zapovijed, na glas arkanđela i na zvuk trube Božje — sići će s neba. I najprije će uskrsnuti mrtvi u Kristu, zatim ćemo mi živi, preostali, zajedno s njima biti poneseni na oblacima u susret Gospodinu, u zrak. I tako ćemo svagda biti s Gospodinom. Zato tješite jedni druge ovim riječima.” - 1. *Solunjanima 4:13-18.*

Ellen je svim srcem prihvatila istinu koja joj je dala sigurnost i smisao mnogim drugim biblijskim učenjima. “Ali ova nova i prekrasna vjera pokazala mi je razlog zašto su se nadahnuti pisci Svetoga pisma toliko bavili uskrsnućem tijela. Zato što cijelo biće spava u grobu. Sada sam

mogla jasno shvatiti zabludu našeg prijašnjeg stajališta o tom pitanju. Sasvim je jasno da bi konačno suđenje, ukoliko su duše umrlih već osuđene i u trenutku smrti predane svojoj sudbini, bilo potpuno izlišno. Vidjela sam da se nada ožalošćenih krije u gledanju na slavni dan kad će Darivatelj života raskinuti okove groba i kad će umrli pravednici uskrsnuti i napustiti svoju tamnicu obučeni u slavni besmrtni život.” - *Svjedočanstva, sv. 1, 40.*

Zaključak

Dok razmišljamo o budućnosti, kako nas samih

tako i onih koji su umrli, trebamo imati jasnu predodžbu o Božjoj ljubavi i milosti koja je osigurala vječni život s Bogom onima koji ga žele prihvatiti te vječnu smrt onima koji to ne žele. Nakon suda bit će uništeni grijeh i grešnik. Činjenica da u svemiru neće ostati ni tragovi grijeha je uvjet potpune sreće i mira spašenih. Mnogi su otjerani od Biblije i od Boga zbog crkvenih učenja o vječnim mukama u paklu. Želja je autora ovog teksta da čitatelj nastavi proučavanje ove teme, da ona u njemu probudi znatiželju za biblijskim istinama te da ga podsjeti na najvažniju misao - da je Bog ljubav.

1700 godina edikta o nedjelji

Mladen Aradski

Koji je biblijski dan odmora?

UNjemačkoj, Italiji i još nekim zemljama Europe posebno je obilježena godišnjica Konstantinovog edikta o neradnoj nedjelji. Prije 1700 godina, 3. ožujka 321. godine rimski car Konstantin Veliki izdao je edikt o neradnoj nedjelji, koji je stupio na snagu 3. srpnja iste godine.

„Na časni dan sunca neka suci i ljudi koji prebivaju u gradovima odmaraju i neka se sve radionice zatvore. Međutim, na selu osobe uposlene u poljodjelstvu mogu slobodno i zakonito nastaviti sa svojim poslovima; jer često se događa da naredni dan nije tako pogodan za sijanje sjemena ili sadnju grožđa; da se ne bi zanemarivanjem pravog trenutka za takve djelatnosti izgubilo nebesko izobilje.“¹

Uz tradicionalne crkve naročito aktivan u obilježavanju godišnjice bio je „Savez za nedjelju“ (European Sunday Alliance) koji u Europi djeluje već 15 godina i objedinjuje aktivnosti nacionalnih saveza koji se zalažu za neradnu

nedjelju. Glavne članice saveza su tradicionalne crkve ali i neki sindikati. Svima je zajednički cilj da se državnim zakonima ograniči ili zabrani rad nedjeljom.

„Kao savez Crkava i sindikata pozivamo sve podupiratelje u kulturi, športu, obiteljskim udrugama i poduzećima: Zauzmimo se zajednički za nedjelju!“²

Koja je bila svrha edikta o neradnoj nedjelji?

Nažalost, nema nikakvih sačuvanih dokumenata koji bi detaljnije rasvijetlili razloge ovog edikta. Ipak, analizom edikta u kojem nema nikakvih kršćanskih naziva i izraza može se razumjeti da Konstantin nije nedjelju obilježio kao kršćanski religiozni praznik. On je prvenstveno imao državničke ciljeve kad je nedjelju proglasio neradnim danom. Želio je u nečemu povezati mnogobošce i kršćane kojih je,

prema procjenama povjesničara, u Rimskom Carstvu tada bilo oko 10% a okupljali su se i nedjeljom. Slično razumijevanje edikta bilježi i glavni katolički tjednik u Hrvatskoj - Glas Koncila.

„Nema sumnje da je car, premda se sam krstio tek pred smrt, shvatio da budućnost pripada kršćanstvu kao novoj moralnoj i civilizacijskoj snazi. Stoga je instituciju dana počinka, koja spada u kršćansku, odnosno židovsku tradiciju, učinio univerzalnom. No za nedjelju ne rabi naziv iz judeokršćanske tradicije, nego izvorno iz poganske: ne govori o »dies Dominica« (danu Gospodnjem), nego o »dies solis«, danu sunca. Taj se naziv u anglosaksonskim i germanskim jezicima sačuvao do danas (Sunday, Sonntag). Poganski kult različitih božanstava koja su se nazivala suncem ima svoje izvore na istoku ondašnjega Rimskoga Carstva, ali se bio proširio cijelim područjem.“³

Da car nedjelju nije htio učiniti vjerskim danom počinka govore

činjenice da su poljodjelci, koji su bili velika većina stanovništva, bili izuzeti od ove obaveze i poseban zakon koji je propisivao da se veliki sajmovi imaju održavati nedjeljom.

S pravom se možemo zapitati zašto je onda ovaj edikt izazvao toliku pažnju kako onih koji podržavaju svetkovanje nedjelje tako i onih koji to osporavaju?

Zato što neradni dan koji propisuje državna vlast i vjerski tjedni dan od odmora za istinske kršćane nije isto. Prema Bibliji, vjerski tjedni dan odmora je sedmi dan, subota. Taj dan je propisan u četvrtoj Božjoj zapovijedi (*Izlazak 20:8-11*) a vodi porijeklo još od stvaranja.

Da bi jasnije razumjeli otkud poticaj ukidanja svetkovanja subote koju je Bog uspostavio kao blagdan još pri stvaranju, moramo se vratiti u povijest prve kršćanske crkve.

Praznovanje subote i nedjelje među ranim kršćanima

Isus, apostoli i prvi kršćani praznovali su Biblijsku subotu. Rimljani nisu previše razlikovali kršćane od Židova jer su i jedni i drugi praznovali isti dan, subotu. Nakon židovskih ustanaka protiv Rimljana 66. - 74. i 132. - 136. g. n. e., koji su rezultirali razaranjem Jeruzalema, prisilnim raseljavanjem Židova i statusom buntovnog naroda, pojedini kršćani se žele distancirati od Židova. I sami često proganjani, oni ne žele da se kletva „krv Njegova na nas i našu djecu“ ispunjava i na njima, kršćanima. Distancirati se mogu tako što će se udaljiti od najvidljivijeg Židovskog obilježja - subote. U početku pojedinci, a kasnije sve veći broj kršćana uz subotu praznuje i nedjelju kao dan sjećanja na Kristovo uskrsnuće. Takva praksa se sve više širila, a prihvatili su je i mnoge crkvene vođe. „Gotovo na svakom saboru, subota, koju je Bog uspostavio, sve više

se potiskivala, dok se nedjelja sve više uzvisivala. Na kraju se taj neznabožački praznik - nedjelja - počeo slaviti kao božanska uredba; biblijska subota proglašena je ostatkom judaizma, a njezini štovatelji prokletima.“⁴

Iako Konstantinov edikt nije nedjelju proglasio vjerskim blagdanom, time se ubrzao proces ulaska neznabožačkih običaja i obreda u crkvu.

„Umjesto Božjih zahtjeva, kršćanstvo je uvelo ljudske teorije i tradicije. Prividno Konstantinovo obraćenje početkom četvrtog stoljeća izazvalo je veliku radost. Ali tako je svjetovnost, prikrivena plaštem pravde, ušla u crkvu. ... Neznabožačka učenja, obredi i praznovjerja utkani su u vjeru i bogoslužje onih koji su se smatrali Kristovim sljedbenicima.“⁵

Ubrzo je crkva sebi uzela za pravo da mijenja izričitu Božju zapovijed i ta promjena je postala dio stoljetne tradicije. Katolički katekizam za obraćenike iz 1977. g. objašnjava:

„Mi svetkujemo nedjelju umjesto subote zato što je Katolička crkva prenijela svetkovanje sa subote na nedjelju.“⁶

Biblijski dan od odmora

Da nigdje u Bibliji nije spomenuta mogućnost promjene dana koji se treba svetkovati priznaju čak i katolički teolozi. Tako katolički kardinal James Gibbons u raspravi o suboti i nedjelji zaključuje:

„Dakle, zaključak je neizbježan, a to je da od onih koji slijede Sveto Pismo kao svog vođu, Izraelci i adventisti sedmog dana imaju sve dokaze na svojoj strani“⁷

U četvrtoj Božjoj zapovijedi jasno kaže: „a sedmi je dan subota posvećena Gospodu, Bogu tvojemu“ - *Izlazak 20:10*. Ta zapovijed izričito spominje redni broj i naziv dana koji se posvećuje Bogu. Da je subota i danas sedmi

dan u tjednu potvrđuje i papa Ivan Pavao II. u svom apostolskom pismu *Dies Domini*: „...činjenica da je subota sedmi dan u tjednu...“⁸

Proročanstvo o nedjelji

Podsjećajući se na davnu prošlost, kad je državna vlast svojim zakonima ubrzala proces napuštanja svetkovanja Božjeg dana od odmora, subote, s pravom se pitamo može li se u budućnosti desiti nešto slično. Hoće li se desiti da državna vlast zabrani svaki rad nedjeljom? Hoće li se desiti da crkve uz pomoć državnih zakona traže od svih da nedjelju praznuju kao vjerski blagdan? Jedno proročanstvo baš to predviđa: „Samim činom nametanja vjerske dužnosti uz pomoć državne vlasti, crkve će napraviti kip zvijeri. Prema tome, prisilno nametanje svetkovanja nedjelje u Sjedinjenim Državama bilo bi ujedno i prisiljavanje na klanjanje zvijeri i njenom kipu.“⁹

Što će biti s onima koji drže Biblijsku subotu? Tada će svatko morati odlučiti kome će se pokoravati: „Trebalo se više pokoravati Bogu nego ljudima!“ - *Djela 5:29*.

Literatura:

1 *Codex Justinianus 3. 12.3, prev. u Philip Schaff, History of the Christian Church, 5. izd. (New York, 1902.)*

2 <https://www.glas-koncila.hr/njemacki-savez-za-slobodnu-nedjelju-proslavio-njezinih-1700-godina-neradna-nedjelja-nematerijalna-kulturna-bastina-visega-reda-i-stup-opcega-dobra/>

3 <https://www.glas-koncila.hr/njemacki-savez-za-slobodnu-nedjelju-proslavio-njezinih-1700-godina-neradna-nedjelja-nematerijalna-kulturna-bastina-visega-reda-i-stup-opcega-dobra/>

4 *Velika borba 44.2.*

5 *Velika borba 41.2.*

6 *Peter Geiermann, the Convert's Catechism of Catholic Doctrine (Rockford, IL: Tan Books and Publishers, 1977) p.50.*

7 *“The Christian Sabbath” in Catholic Mirror, 16. 9. 1893.*

8 *Dies Domini- Dan Gospodnji, str. 30, Kršćanska sadašnjost 1999.*

9 *Velika borba 364.6*

Izgradnja crkve Zagreb

Prvo bogoslužje u novoj crkvi 24.4.2021.

Trenutni izgled dvorane za bogoslužje

Stražnja strana zgrade

19.3.2019.
počelo je
rušenje stare
zgrade

20.5.2021.
izgled nove
zgrade